

NIBIO
NORSK INSTITUTT FOR
BIOØKONOMI

NOTAT

Til: Mattilsynet
Dato: 26.06.2026
Deres Ref: 2024/232070
Saksnr.: 26/01058

Innspill til forslag om endring i forskrift om plantevernmidler

NIBIO viser til høring datert 25. mars 2026 fra Mattilsynet, om innspillmuligheter til forslag om endring i forskrift om plantevernmidler.

Lenke: [Høring - forslag til endringer i forskrift om plantevernmidler](#)

Kommentarene er basert på innspill fra Divisjon bioteknologi og plantehelse og følger paragrafene i forskriften:

- Kommentarer til endringene i §§ 8, 8c og 9 som gjelder kompetansebevis som gir rett til å kjøpe og bruke biologiske preparater til bekjempelse av rotråte i skogbruk.
- Kommentarer til endringene i §§ 10, 11 og 12 som gjelder organismer til biologisk bekjempelse av planteskadegjørere.
- Kommentarer til endringene i § 20 som gjelder bekjempelse av fremmede arter nært vann.

Gjeldende notat gjengir de innspill som er gitt Mattilsynets i deres digitale løsning for høringen.

Kommentarer til endringene i §§ 8, 8c og 9 som gjelder kompetansebevis som gir rett til å kjøpe og bruke biologiske preparater til bekjempelse av rotråte i skogbruk

NIBIO stiller seg bak Mattilsynets målsetting om økt gjennomføring av tiltak mot rotkjuke i norsk skogbruk, og vil fremheve at dette er et tiltak som direkte beskytter verdien av tømmerressursene.

NIBIO

Rotkjukeangrep fører til redusert tømmerkvalitet og økonomiske tap, og modeller viser at uten proaktive tiltak som stubbebehandling med Rotstop (basert på sporer fra stor barksopp), kan infeksjonsfrekvensen av råde fordobles fra én grangenerasjon til den neste. Per i dag er om lag hvert femte hogstmodne grantre angrepet av rotkjuke, noe som medfører årlige tap på over 200 millioner kroner, ettersom rådeangrepet tømmer ikke kan brukes til sagvirke og i stedet må brukes som massevirke eller energived.

Rotstop er i dag svært lite brukt i Norge, til tross for at preparatet er det eneste godkjente biologiske middelet for stubbe-behandling mot rotkjuke. Internasjonal praksis, blant annet i Finland, hvor stubbe-behandling er obligatorisk i både gran- og furuskog, understreker viktigheten av dette tiltaket.

a) Kompetansebevis for bekjempelse av rotråde i skogbruk, som et alternativ til vanlig autorisasjonsbevis for plantevernmidler:

Bruksanvisningen for Rotstop viser at effekt er avhengig av riktig tidspunkt for behandling, tilstrekkelig dekning av stubbeoverflater og korrekt integrasjon i hogstoperasjonen. Dette understøtter at kompetansekravet først og fremst gjelder å sikre korrekt praktisk anvendelse for å oppnå maksimal effekt av behandlingen.

Når det gjelder helse- og sikkerhetsrisiko, viser bruksanvisningen at preparatet kan gi allergiske reaksjoner ved innånding eller hudkontakt, og at korrekt verneutstyr bør brukes. Dette understøtter at Rotstop klassifiseres som et yrkespreparat. Samtidig inneholder teksten generelle formuleringer om å følge bruksanvisningen for å unngå risiko for miljø, og om å ikke overskride maksimale doseringer. For miljøeffekter av biologiske stubbe-behandlingsmidler finnes det studier som har vurdert påvirkning på ikke-målorganismer, nedbrytningsprosesser og spredning av den anvendte soppen i miljøet. Disse viser gjennomgående at effektene er begrenset til de behandlede stubbene, samt forbigående i takt med den naturlige nedbrytningen av stubben. Videre er den anvendte arten naturlig forekommende i norske skogøkosystemer. Sammenlignet med alternative kjemiske behandlingsmetoder vurderes biologisk stubbe-behandling som et miljømessig skånsomt tiltak.

For dette biologiske preparatet fremstår miljømessig risiko som lav ved bruk i tråd med bruksanvisningen. Samlet vurderes helserisikoen håndterbar med korrekt verneutstyr, mens miljømessig risiko fremstår som lav ved bruk i tråd med bruksanvisningen.

Risikoen knytter seg i større grad til for lav dosering med tanke på behandlingseffekt, enn til overdosering.

Dette taler for at et målrettet kompetansebevis kan være tilstrekkelig, og at kravene bør tilpasses den reelle risikoen ved bruk av preparatet.

b) Henvisning til forskning fra NIBIO

Som faginstitutt med lang erfaring innen rotkjuke-økologi understreker NIBIO at stubbebehandling er et veldokumentert og effektivt tiltak, og at det er viktig at praktisk gjennomføring stimuleres mest mulig. Utover innspill over, viser vi til følgende nordiske faglitteratur om effekter av stor barksopp (*Phlebiopsis gigantea*) på ikke-målorganismer, nedbrytningsprosesser og miljøspredning i skogøkosystemer:

Menkis, A., Burokienė, D., Gaitnieks, T., Uotila, A., Johannesson, H., Rosling, A., Finlay, R.D., Stenlid, J., Vasaitis, R. (2012). Occurrence and impact of the root-rot biocontrol agent *Phlebiopsis gigantea* on soil fungal communities in *Picea abies* forests of northern Europe. *FEMS Microbiology Ecology*, 81(2), 438–445. <https://doi.org/10.1111/j.1574-6941.2012.01366.x>

Oliva, J., Messal, M., Wendt, L., Elfstrand, M. (2017). Quantitative interactions between the biocontrol fungus *Phlebiopsis gigantea*, the forest pathogen *Heterobasidion annosum* and the fungal community inhabiting Norway spruce stumps. *Forest Ecology and Management*, 402, 253–264. <https://doi.org/10.1016/j.foreco.2017.07.046>

Vainio, E.J., Hallaksela, A.M., Lipponen, K., Hantula, J. (2005). Direct analysis of ribosomal DNA in denaturing gradients: application on the effects of *Phlebiopsis gigantea* treatment on fungal communities of conifer stumps. *Mycological Research*, 109(1), 103–114. <https://doi.org/10.1017/S0953756204001406>

NIBIO vil anbefale at:

1. Grunnlaget for forskriften tydeliggjør at rotkjukeproblematikken i Norge omfatter både granrotkjuke (*Heterobasidion parviporum*) og fururotkjuke (*Heterobasidion annosum* sensu stricto), og at tiltaket er relevant både i gran- og furuskog.
2. Terskelen for bruk av preparatet holdes lav, slik at kompetanseordningen ikke blir en barriere for måloppnåelse i skogforvaltningen.
3. Kursinnhold særlig bør vektlegge epidemiologi, vertsspesifisitet, sesongmessige smitterisikoer og korrekt integrasjon i hogstoperasjoner, for å sikre effekt på både skoghelse og økonomisk verdi av trevirke.

NIBIO

Kommentarer til endringene i §§ 10, 11 og 12 som gjelder organismer til biologisk bekjempelse av planteskadegjørere

Forslaget om å oppheve kravet om internkontroll for virksomheter som selger makroorganismer vil etter vår vurdering ha flere uheldige konsekvenser for forvaltning, plantehelse og miljø, og innebærer en forskyvning fra forebyggende til mer inaktiv regulering.

Internkontroll fungerer i dag som et sentralt virkemiddel for å sikre at virksomhetene systematisk følger regelverket. Det kreves dermed at virksomhetene har oversikt over hvilke organismer som omsettes, og har etablerte rutiner for sporbarhet, risikovurdering og håndtering av avvik. Dersom kravet om registrering og internkontroll fjernes, reduseres virksomhetenes plikt til å dokumentere og etterprøve egen praksis, samtidig som en større del av ansvaret for å avdekke regelbrudd og uønskede forhold legges på tilsynsmyndighetene. Dette vil kunne svekke muligheten til forebyggende tilsyn og risikohåndtering, og gjøre kontrollen mer avhengig av enkelthendelser, klager eller tilfeldige funn. Videre vil manglende internkontrollkrav kunne føre til dårligere sporbarhet ved utilsiktet utslipp, samt feil bruk av makroorganismer, som kan forsinke nødvendige tiltak og gjøre håndtering av slike hendelser mer ressurskrevende og kostbar.

Makroorganismer er levende organismer med potensiale for spredning og etablering i norsk natur. Selv om risikoen i mange tilfeller er vurdert som lav, forutsetter en ansvarlig forvaltning at risikohåndteringen også er godt forankret hos virksomhetene. Uten internkontroll svekkes koblingen mellom myndighetenes risikovurderinger og virksomhetenes praksis, herunder rutiner for informasjon til kunder om korrekt bruk, begrensninger og ansvar. I tillegg vil en avvikling av internkontrollkravet bidra til et svakere kunnskaps- og styringsgrunnlag for myndighetene, ettersom internkontroll er et utgangspunkt for å få oversikt over hvilke makroorganismer som omsettes, og hvordan bruken utvikler seg over tid. Dette kan over tid gjøre det vanskeligere å vurdere måloppnåelse i integrert plantevern, når det gjelder redusert bruk av kjemiske plantevernmidler.

Samlet sett vurderes forslaget å innebære redusert forebygging, svakere beredskap og et dårligere kunnskapsgrunnlag for forvaltningen. Dette bør veies nøye opp mot den administrative belastningen som internkontrollkravet innebærer for virksomhetene.

NIBIO

Kommentarer til endringene i § 20 som gjelder bekjempelse av fremmede arter nært vann

NIBIO har ingen innvending mot at det gis et unntak fra forskriften slik at offentlige organer, når de selv vurderer det nødvendig, får anledning til å gjennomføre kjemisk bekjempelse nærmere vann enn 3 meter mot fremmede arter (alternativ 1 i høringsnotatet). Vi legger til grunn at Mattilsynet følger Artsdatabankens sin definisjon av fremmede arter.

NIBIO sin vurdering er at alternativ 2 og 3 i høringsnotatet gir et for snevert unntak, selv om vi tilbake i 2017 kunne gi Mattilsynet en liste på 6 arter som vi hadde fått flest henvendelser om. Ved å unngå å nevne spesielle arter vil offentlige organer til enhver tid selv kunne gjøre vurdering opp mot oppdaterte risikovurderinger hos Artsdatabanken.

For å oppnå god bekjemping kan det være nødvendig å bruke plantevernmidler ved gjennomføring av tiltak mot uønskede plantearter. Samtidig er det viktig at tiltak som gjennomføres for å fjerne uønskede plantearter ikke fører til negative effekter på vannmiljø. For å beskytte vannmiljø er det derfor i dag en generell 3 meters grense for bruk av plantevernmidler, hvis ikke annet fremkommer av etiketten (Forskriftens § 20). Etter at 3 meters regelen ble innført i 2015 har NIBIO med jevne mellomrom fått forespørsler om nødvendigheten av å bruke plantevernmidler i forbindelse med dispensasjonssøknader, noe som gjør oss godt kjent med problemstillingen. I tråd med prinsippene for integrert plantevern (Forskriftens § 26 og vedlegg 2) skal sprøyting ikke være førstevalget i valg av tiltak. Vi må derfor anta at dispensasjonssøknader har vært velbegrunnet, for eksempel der arealene er vanskelig tilgjengelig for luking, kapping eller andre ikke-kjemiske tiltak. Det er også viktig at ikke regelverket gjør det nødvendig å sette igjen en bestand av en uønsket art ved gjennomføring av tiltak utenfor 3 meters sonen. Gjensatte planter nær vannet vil lett føre til at arten reetablerer seg der tiltak har vært gjennomført.

Med vennlig hilsen

Per Stålnacke

Forskningsdirektør, NIBIO